Pr. dr. Dan Bădulescu

SFINȚII TREI IERARHI ŞI GEOCENTRISMUL[1]

[1] http://www.creationism.info.ro/blog78/index.htm

Întreaga Biserică Ortodoxă prăznuieşte luminat la 30 ianuarie pe cei trei ierarhi şi dascăli a toată lumea (ecumena!): Vasilie cel Mare, Grigorie (de Nazianz) Cuvântătorul de Dumnezeu şi Ioan Gură de Aur. Pentru că au fost nu numai ierarhi dar şi mari dascăli a toată lumea, ei sunt cinstiţi în mod deosebit în învăţământul teologic universitar.

Sinaxarul de azi spune despre ei: „Pe aceşti trei Sfinţi Părinţi: Vasilie cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur, îi sărbătorim astăzi laolaltă, ca pe cei mai mari Învăţători şi Păstori ai Bisericii, din toată istoria creştinătăţii. Viaţa lor sfântă şi învăţăturile lor alcătuiesc, adică, nişte îndreptare de ortodoxie, vrednice de toată lauda şi încrederea. Este o dovadă limpede că este rătăcire să nu crezi în ei."

Prin „vrednice de toată lauda şi încrederea" se înţelege aceea ce se numeşte cu termenul grecesc, axiome. Şi, întrucât noi teologii şi studenţii ortodocşi nu ne îndoim nici o clipă, nu-i aşa, că aceştia sânt cu adevărat cei mai mari dascăli, şi nu vrem nicidecum să cădem în rătăcirea de a nu crede în ei, să ne oprim un moment asupra unor aspecte fundamentale din învăţătura lor legate de facerea lumii. Aceasta o facem întrucât se aud, exact în mediile noastre teologice universitare unde se cinstesc aceşti mari sfinţi cu slujbe arhiereşti şi slavă, păreri conform cărora „în materie de cunoştinţe ştiinţifice Sfinţii Părinţi nu erau insuflaţi de Duhul Sfânt, ci vorbeau şi ei în folosindu-se de cunoştinţele ştiinţifice ale vremii lor." Desigur, aceste cunoştinţe, fiind produsul minţii omeneşti, ar fi supuse ca oricare din acestea, evoluţiei, rectificării, pot fi depăşite, contrazise chiar, de către ultimele cercetări, etc.

Se vede limpede că, dacă lucrurile ar sta într-adevăr aşa, ar fi anulată premiza de mai sus, ar cădea axiomele, şi nici nu am fi în primejdie de rătăcire dacă ne-am îndoi de unele din învăţăturile lor.

Să luăm un exemplu clar, ca să limpezim cele afirmate. Se cunosc lucrările de referinţă – omiliile - legate de tâlcuirile Sfinţilor la Cartea Facerii: Hexaimeronul Sf. Vasile şi Omiliile la Facere ale Sf. Ioan Gură de Aur. În ce duh au fost date aceste omilii, ne spun înşişi Sfinţii:

„Pentru ce vă spun acestea? Pentru că e vorba să cercetez alcătuirea lumii şi să contemplu universul nu pe temeiul principiilor filosofiei lumii, ci pe temeiul învăţăturilor pe care Dumnezeu le-a dat lui Moise, slujitorul Lui, Care i-a vorbit lui Moise aievea, nu prin enigme. De aceea trebuie neapărat ca cei care doresc să vadă aceste măreţe lucruri să aibă exercitată mintea lor pentru înţelegerea învăţăturilor ce ne stau în faţă." (Sf. Vasile cel Mare, Hexaimeron)

Să vedem ce ni se spune în aceste lucrări cu privire la pământ şi la soare, problemă ce se socoteşte astăzi – ca o axiomă! – ca fiind evidentă: pământul se învârteşte cu o dublă rotaţie: una diurnă în jurul propriei axe, iar alta anuală în jurul soarelui.

Iată că Sfinţii Părinţi Vasile cel Mare şi Ioan Gură de Aur, cei atât de vrednici de crezare, învaţă cu totul dimpotrivă! Aflaţi în consens cu Scriptura şi cu Părinţii, ei au crezut şi au propovăduit că pământul a fost făcut de la început, în prima zi a creaţiei, se află nemişcat şi drept în centrul universului, iar soarele a fost făcut în ziua a 4-a a creaţiei şi este o planetă luminătoare ce se învârteşte el în jurul pământului în timp de 24 de ore:

"Unii filosofi ai naturii spun, cu cuvinte elegante, că pământul stă nemişcat din anumite pricini: din pricina locului pe care îl ocupă în centrul universului şi din pricina distanţei, totdeauna egală cu marginile universului; de aceea nu poate să se încline în vreo parte; aşa că rămâne neapărat nemişcat, pentru că distanţa egală, pe care o are din toate părţile de jur împrejurul lui, îi face cu neputinţă

înclinarea în vreo parte. Locul acesta din centrul universului, pe care pământul îl ocupă, nu l-a dobândit nici ca o moştenire, nici prin sine însuşi, ci este locul lui firesc şi necesar. Deoarece corpul ceresc ocupă în înălţime cel mai îndepărtat loc, urmează, spun aceşti filosofi, că toate obiectele grele care cad de sus se îndreaptă din toate părţile spre centru; şi în care direcţie se îndreaptă părţile, într-acolo se îndreaptă şi întregul. Dacă pietrele, lemnele şi toate obiectele de pe pământ se îndreaptă în jos, atunci negreşit şi pentru întregul pământ acesta îi este locul propriu şi potrivit; iar dacă vreun obiect uşor se ridică din centru, negreşit se va îndrepta spre locurile cele mai de sus. Deci corpurilor grele le este proprie mişcarea înspre jos; iar josul, aşa cum s-a arătat, este centrul. Să nu te minunezi, dar, dacă pământul nu cade în nici o parte; nu cade, pentru că ocupă, potrivit naturii lui, locul din mijloc. Trebuie deci neapărat ca pământul să rămână la locul său; poate însă să-şi schimbe locul, dacă face vreo mişcare potrivnică naturii sale…

Vor fi de acord şi cei ce sânt împotriva spuselor mele că pricina care face ca pământul, care este mai greu decât apa, să stea suspendat în mijlocul universului…”

„Acum, după ce a fost făcut soarele, este zi când văzduhul este luminat de soare şi când soarele străluceşte în emisfera de deasupra pământului; este noapte când soarele ascunzându-se face umbră pământului. Atunci, la început, ziua şi noaptea nu se datorau mişcării soarelui…”

„sau pentru că învârtirea cerului de la un semn până la acelaşi semn se face într-o singură zi, încât ori de câte ori este seară şi dimineaţă în lume, potrivit învârtirii soarelui, această învârtire nu se face în mai mult timp, ci atât cât se împlineşte durata unei zile…

Dacă soarele, care este supus stricăciunii, este atât de frumos şi atât de mare, dacă este iute în mişcare şi-şi face cu atât regularitate mişcările sale de revoluţie, dacă are o mărime cu dreaptă măsură în univers, încât nu depăşeşte măsura faţă de întregul univers, iar prin frumuseţea lui este ca un ochi strălucitor aşa cum se cuvine creaţiei…

… atunci soarele se întoarce din părţile de miazănoapte iarăşi spre părţile de miazăzi.

Acestea sânt rotaţiile anotimpurilor, care, fiind o urmare a mişcărilor soarelui, ne rânduiesc viaţa noastră…

Anul solar, la rândul lui, este timpul cât îl face soarele, prin mişcarea sa, întorcându-se la acelaşi semn de la care a plecat.” (Hexaimeron)

În consens cu Sf. Vasile urmează ceva mai târziu şi Sf. Ioan Gură de Aur:

„Mai bine să înceteze soarele călătoria sa decât să înceteze citirea Psaltirii.” (Cuvânt înainte pentru puterea psalmilor şi Ce este Psaltirea)

„…tot aşa nici soarele nu se arată vreodată noaptea, pentru că luna cu lumina ei e îndestulătoare să lumineze întunecimea nopţii. Fiecare dintre stihii îşi păstrează drumul său şi nu-şi depăşeşte propria măsură; ascultă de porunca Stăpânului şi-şi împlineşte lucrarea ei…

„Noi vedem soarele de veacuri mergând pe calea cea rânduită lui…” (Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii la Facere)

Constrânşi de evidenţa acestor pasaje, ca şi a multor pasaje din Scriptură şi alţi Sfinţi Părinţi, teologii modernişti sânt puşi în impasul din care au două ieşiri:

1) îi pot socoti pe Părinţi ca fiind sinceri şi bine intenţionaţi, dar, limitaţi la nivelul cunoştinţelor şi tehnologiei secolului IV, secol de aur al teologiei, dar, evident sub-modest din punct de vedere al progresului cercetărilor tehnico-ştiinţifice;

2) mai au la îndemână calea socotirii pasajelor scripturistice şi a tâlcuirii lor ca fiind „alegorice", „metaforice", „simbolice", sau eventual cu înţeles înalt duhovnicesc, şi în nici un caz literal, aşa cum considera şcoala antiohiană, şi mai nou fundamentaliştii neo-protestanţi.

Socotim, cu smerenie, că ambele căi duc la rătăcire şi înşelare întrucât:

- în cazul 1), cele afirmate mai sus de către Sfinţii Părinţi au fost făcute „universul nu pe temeiul principiilor filosofiei lumii, ci pe temeiul învăţăturilor pe care Dumnezeu le-a dat lui Moise, slujitorul Lui, Care i-a vorbit lui Moise aievea, nu prin enigme". Nici pe temeiul filosofiei, dar cu siguranţă, nici pe cel al ştiinţei lumii acesteia căzute, pe care aceiaşi Sfinţi şi mulţi alţii au combătut-o în repetate rânduri, şi în numele şi pe temeiul căreia nu şi-ar fi îngăduit nicicând să tâlcuiască Scripturile.

- în cazul 2), să nu uităm în primul rând că însuşi Sf. Ioan Gură de Aur a fost cel mai slăvit reprezentant al şcolii antiohiene unde s-a format şi a strălucit înainte ca să ajungă Arhiepiscopul Constantinopolului. În al doilea rând, nu numai el dar şi ceilalţi doi mari dascăli şi ierarhi au susţinut poziţia clară şi fără nici un echivoc potrivit căreia pasajele din Cartea Facerii trebuie interpretate exact literal, cel puţin în prima fază, urmând ca apoi să primească eventuale înţelesuri mai înalte.

În tratatul său *Despre preoţie*, Sf. Grigore de Nazianz îi dojeneşte pe aşa-zişii învăţători ai vremii sale, care în numele unei înalte filosofii, nu acceptau înţelegerea simplă, literală, am zice astăzi „fundamentalistă" a relatărilor scripturistice: „Nu ne oprim de loc la litera Scripturii! Toată Scriptura trebuie înţeleasă duhovniceşte!"

Aşa stând lucrurile, ne întrebăm, în calitate de teologi ortodocşi ce îi cinstesc aşa cum se cuvine pe cei mai mari dascăli ai Ortodoxiei: pe cine trebuie noi să credem în cosmologie, pe aceştia, sau pe droaia de „savanţi" ca Copernic, Bruno, Galilei, Kepler, Newton, Einstein, etc. ce cugetă şi ne învaţă cu totul potrivnic Scripturii şi tuturor Părinţilor, exact pe temeiul filosofiei, ştiinţei şi minţii omeneşti a lumii căzute sub prinţul întunericului?

Iubiţi confraţi, părinţi profesori de toate gradele, studenţi (şi studente) ortodocşi! Ne e oare cumva teamă sau ruşine de a mărturisi învăţătura Scripturii şi a Părinţilor împotriva savanţilor de azi? Sântem cumva complexaţi de „superioritatea" ştiinţei lor şi ignoranţa noastră quasi totală în materie? Atunci, să ne îndreptăm către o altă personalitate slăvită în facultăţile de teologie: Sf. Mare Muceniţă Ecaterina.

Căci iată, despre ea citim la sinaxar că: „Asemenea, între alte pedepse, Sfânta a fost silită de Maximian să se înfrunte cu o adunare de filosofi păgâni, ca să dovedească în fața poporului, deşertăciunea zeilor. Iar ea, ruşinându-i pe toți, cu înțelepciune şi cu bună grăire, i-a înduplecat pe cei o sută cincizeci de învățați să creadă în Hristos…”

Tot aşa, urmând Sfintei, pe care o cinstim în facultățile noastre teologice, să fim şi noi capabili de o faptă nu chiar atât de mare ca a aceleia – convertirea unor păgâni sau eretici la credința cea adevărată – ci măcar de o dreaptă mărturisire a cosmologiei. Şi, dacă vom ajunge să ne înfruntăm cu acei savanți, să facem acatistul Sfintei, zicând cu nădejde tare: „Cei mai mulți de o sută de învățați care stăteau de față şi ascultau cuvintele prin care explicai Evanghelia lui Hristos, luminându-se de Duhul Sfânt, s-au creştinat…”

Noi vom explica de pildă „Facerea” lui Moise, cu nădejdea că Duhul îi va lumina şi pe acei savanți şi profesori, care nu riscă să fie arşi pe rug ca cei din vechime, ci doar să fie eventual batjocoriți şi să-şi piardă posturile, dar să se mântuiască prin mărturisirea adevărului.

Să ne rugăm ca Dumnezeu, Sfinții trei Ierarhi şi Sfânta Ecaterina să ne ajute de a avea cunoştința şi curajul mărturisirii, iar cinstirea noastră să le-o dăm şi cu inima, şi cu mintea, nu numai cu buzele. **Amin**.